

ОБРАЗ «Я-ПРОФЕСІЙНИЙ» ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Резюме

У змістовому наповненні статті проаналізовано та узагальнено наукові дослідження з питань професійної ідентичності. Викладено наукові позиції вітчизняних та зарубіжних вчених щодо структурних компонентів та особливостей формування професійної ідентичності. Виокремлено поняття образу «Я-професійний» як складового феномена професійної ідентичності.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування поняття образу «Я-професіонал» як складової професійної ідентичності майбутніх фахівців. Мета продукована необхідністю підготовки конкурентноспроможного майбутнього фахівця, де особливе місце займає аспект формування образу «Я-професійний» - усвідомлення та оцінка себе як представника певної професії, якій відповідає набір професійно-значущих якостей, що в подальшому впливає на становлення професійної ідентичності, яка виступає суттєвим аспектом самопізнання людини у відповідній сфері діяльності.

Процедура дослідження передбачала залучення аналізу, синтезу, узагальнення, бібліографічного та порівняльного методів з метою виявлення основоположних сутнісних характеристик досліджуваного феномена. На рівні такої методологічної системності виокремлено складові компоненти професійної ідентичності: комунікативний, емоційно-вольовий та емпатійний. Акцентовано увагу на основному системоутворювальному феномені професійної ідентичності - образу «Я-професійний». Проблематизовано, що формування феномену образу «Я-професійний» напряду пов'язано із змістом та вимогами майбутньої професії.

Результатом дослідження стало констатування значущості у досліджуваному становленні феномена професійної ідентичності майбутніх фахівців, який утворюється на основі позитивного формування образу «Я-професійний», який в свою чергу, продукується на основі порівняння образу професії з образом «Я» студента, і складається усвідомлення своєї тотожності з обраною професією, формується позитивне ставлення до себе як до суб'єкта справжньої навчально-професійної діяльності та майбутньої професійно-виробничої діяльності.

У висновках узагальнено феноменологічну значущість образу «Я-професійний» у формуванні професійної ідентичності майбутнього фахівця. Підсумовано, що від рівня сформованості образу «Я-професійний» залежить процес формування професіонала, успішність опанування професійної діяльності, входження в професійну спільноту. Зроблено висновок, про специфіку формування образу «Я-професійний» пов'язану із змістом та вимогами майбутньої професії.

***Ключові слова:** ідентичність; компоненти; майбутні фахівці; образ «Я-професійний»; професійна ідентичність; формування професійної ідентичності.*

Вступ. Метою сучасної вищої освіти в Україні є підготовка конкурентноспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпеченні потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях (Закон України: Про вищу освіту, 2002).

Перед майбутніми фахівцями сьогодення стоять не легкі задачі у відбудові нашої країни, її економічної, культурної, політичної та соціальної складової. Тому головним орієнтиром для вищої школи у підготовці майбутніх фахівців має бути формування особистості як професіонала. Адже професійне становлення особистості студента це формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущих і професійно важливих якостей та готовність до постійного особистісного та професійного зростання. Особливе місце у підготовці майбутніх фахівців займає аспект формування образу «Я-професійний» – усвідомлення та оцінка себе як представника певної професії, якій відповідає набір професійно-значущих якостей, що в подальшому впливає на становлення професійної ідентичності, яка виступає суттєвим аспектом самопізнання людини у відповідній сфері діяльності.

Мета дослідження – полягає у теоретичному обґрунтуванні поняття образу «Я-професіонал» як складової професійної ідентичності майбутніх фахівців.

Завдання:

- проаналізувати рівень вивченості проблеми у наявних психолого-педагогічних наукових розвідках;
- окреслити значущість феномену образу «Я-професійний» в формуванні професійної ідентичності майбутніх фахівців.

Методи. Методологічним інструментарієм дослідження послуговувалися: аналіз, синтез, узагальнення, бібліографічний та порівняльний методи.

Результати. Формування професійної ідентичності – це однозначно, складний, тривалий і динамічний процес. Проблема професійної ідентичності була розглянута в філософії, соціології, психології, педагогіці, політології, але до сьогодні ми не маємо єдиної думки стосовно цього процесу. Поняттям ідентичності, її конструктами та процесами в галузі психології займалися такі вчені: Е. Еріксон, У. Джеймс, І. Кон, Дж. Марсія, А. Ватерман, Дж. Мід, І. Гоффман, Г. Брейкуел, Г. Таджфел та інші. У вітчизняній психології це питання також не залишилося поза увагою дослідників: Е. Зеєр, О. Єрмолаєва, Л. Долинська, Г. Костюк, Ю. Лановенко, С. Максименко, В. Семиченко, О. Сергієнкова, В. Панок, І. Середницька, Л. Шнейдер та інші. Науковці по-різному визначають ідентичність, оскільки різні психологічні підходи трактують цей феномен по своєму, розглянемо деякі з них.

Зазвичай появу терміну «ідентичність» у психології пов'язують з психоаналітичною концепцією Е. Еріксона, який дослідив соціально-психологічні механізми та способи формування ідентичності у процесі дорослішання людини. Ідентичність як почуття особистісної totoжності, цілісності і усвідомлення неперервності свого існування (відчуття єдності свого минулого, теперішнього і майбутнього).

Одним з перших емпіричних дослідників ідентичності був Дж. Марсія та його статусний підхід. Він визначив ідентичність як Його-внутрішню структуру, що самостворюється, динамічну організацію потреб, здібностей, переконань та індивідуальної історії (Марсія, 1980). Вчений зазначав, що його модель розвитку ідентичності базується на аспекті розв'язання проблем, тобто рішення будь-якої життєвої проблеми є певним шляхом до досягненої ідентичності.

Також в своїх працях Дж. Марсія описав стани (статуси) ідентичності.

1) Розмита ідентичність – це стан, в якому індивід ще не зробив певний вибір в своєму житті (наприклад, вибір професії, вибір світобачення, цінностей і тд.) і це робить його образ «Я» невизначеним і розпливчатим.

2) Передчасна ідентичність – формальний вибір індивідом (наприклад, професії, цінностей, цілей), але разом з тим, людина відчуває внутрішню невпевненість у правильності вибору, тому що цей вибір був нав'язаний її оточенням.

3) Мораторій – статус, який характеризує індивіда у кризовому стані ідентичності й який намагається активно подолати його, шукаючи та досліджуючи альтернативні варіанти. Як правило, люди від мораторію переходять до стану здобутої ідентичності.

4) Здобута ідентичність – стан людини, яка вже пройшла через кризу та сформувала певну сукупність знань про себе, свої цілі, цінності та переконання (Marcia, 1975).

А. Ватерман у своїх працях говорить про ціннісно-вольовий аспект розвитку ідентичності. Вчений вважає, що ідентичність пов'язана з самовизначенням людини, що включає вибір цілей, цінностей і переконань, тобто «елементів ідентичності» за словами автора. Ці елементи формуються в результаті вибору серед різних альтернативних варіантів у період кризи ідентичності і є підставою для визначення життєвого напрямку і сенсу життя. Кожен елемент ідентичності належить до будь-якої сфери життя, тому вчений виділяє чотири сфери життя, які мають найбільше значення для формування ідентичності: 1) вибір професії та професійного шляху; 2) прийняття та переоцінка релігійних і моральних переконань; 3) формування політичних поглядів; 4) прийняття соціальних ролей, включаючи статеві ролі та очікування від шлюбу та батьківства (Waterman, 1992).

Вчені С. Московичі, Х. Теджфел, Дж. Тернер є представниками когнітивного підходу, вони значно розширили складові поняття ідентичність і ототожнили його із «Я-концепцією», описуючи як певну когнітивну структуру.

Дослідниця Л. Шнейдер розглядає ідентичність як синтез всіх характеристик особистості в унікальну структуру, що визначається, змінюється в результаті орієнтації в соціальному середовищі, за умови постійної зміни соціального середовища (Шнейдер, 2004).

Нам близька позиція вчених, які працюють в межах структурно-динамічного підходу, згідно з яким ідентичність розглядається як динамічна структура, що розвивається нерівномірно та має тенденцію до цілісності (Н. Антонова, В. Павленко, І. Середницька, В. Столін, Л. Шнейдер, В. Ядова та ін.)

Що стосується саме професійної ідентичності, то знову ж таки у науковій літературі не має єдиної думки стосовно часового періоду формування професійної ідентичності і коли можна стверджувати про професійно ідентичну особу. Але більшість дослідників схиляється до думки, що професійна ідентичність починає формуватися ще у підлітковому віці, на етапі вибору майбутньої професії та активно розвивається в період здобуття вищої освіти. Питанням становлення професійної ідентичності студентів у ЗВО займалися Г. Гарбузова, М. Кліщевська, У. Родигіна, В. Сафін та ін.

Так як період навчання у вищій школі відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні професійної ідентичності майбутнього фахівця, у психолого-педагогічних наукових розвідках ми спостерігаємо вивчення особливостей формування професійної ідентичності у студентів різних спеціальностей. Так аспекти становлення професійної ідентичності у майбутніх психологів досліджували такі вчені як І. Андрійчук, О. Бондаренко, Т. Вілюжаніна, Ж. Вірна, І. Дружиніна, Н. Пов'якель та інші. Особливості трансформації ідентичності у процесі професіоналізації медичних працівників досліджували М. Попіль, А. Гараєв, А. Борисюк, Л. Задирака та інші. Різноманіття чинників, що впливають на процес формування професійної ідентичності майбутніх педагогів досліджували О. Романишена, А. Лукіянчук, Г. Лялюк та інші. Але особливості становлення професійної ідентичності у майбутніх спеціалістів, які містять

екстремальний характер (військові, рятувальники, спеціалісти в сфері авіації, прикордонники та ін.) лишилися поза увагою вчених, що викликає науковий інтерес подальшій дослідній роботі.

Тим не менш, ми можемо стверджувати, що вдалий вибір професії дає підставу для досягнення самоактуалізації особистості. Тому так важливо обираючи майбутню професію, ідентифікувати себе з нею, враховуючи свої здібності, інтереси і можливості, а також основні вимоги і критерії обраної професії. Так, Д. С'юпер зазначає, що вибрана професія відповідає Я-концепції особистості і людина прагне вибрати професію, яка відповідає її уявленням про себе. Вчена Л. Шнейдер, дає визначення професійної ідентичності як психологічної категорії, яка полягає в усвідомленні своєї належності до певної професії та формується у процесі професійної освіти та активного розвитку професійної компетентності (Шнейдер, 2004). Нам близьке визначення професійної ідентичності, яке запропонувала дослідниця А. Лукіячук – професійна ідентичність як динамічна система, яка формується у процесі професійної освіти та активного розвитку професійної компетентності і впливає на ціннісно-сміслову сферу і удосконалення професійної майстерності майбутнього спеціаліста (Лукіячук, 2020).

Але для того, щоб краще зрозуміти сутність даного феномену спробуємо розглянути його структуру та процес формування компонентів. Е. Еріксон запропонував трьох-компонентну структуру профіидентичності, які в Я-концепції часто визначають як сукупність установок на себе: когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Тобто, автор розглядав ідентичність як структуру, що складається з певних елементів, що переживається суб'єктивно як почуття тотожності та неперервності власної особистості. Л. Шнайдер також запропонувала внести три елемента в структуру професійної ідентичності: когнітивний (професійні знання, уміння, переконання, установки), емоційно-ціннісний (емоційне становлення до своїх переконань, умінь, навичок), поведінковий (потенційна готовність особистості реалізувати певну поведінку).

Дослідниця А. Лукіянчук в своїх працях зробила висновок про наступні компоненти професійної ідентичності: комунікативний, емоційно-вольовий та емпатійний. Ці компоненти взаємодіють між собою і формують ядро професійної ідентичності – образ професійного «Я», зміст якого, крім зазначеного вище, становлять також навчально-професійна діяльність, академічні компетенції та майбутні індивідуальні якості особистості. Авторка говорить про системотворчий зміст професійної ідентичності – образ професійного «Я», який полягає у професійному інтересі до інноваційного досвіду, когнітивній ініціативі, комунікативній активності і самопрезентації професійних досягнень (Лукіянчук, 2020).

Про важливість образу «Я-професійний» у формуванні професійної ідентичності студента підкреслила сучасна дослідниця Г. Гарбузова. Вона зазначала, що на основі образу професії студента складається Я-концепція, відносно стійка більшою або меншою мірою усвідомлена система уявлень про самого себе. Я-концепція дозволяє студенту побудувати певну стратегію своєї професійної підготовки та майбутнього професійного росту. Наступним етапом є формування образу «Я-професійний», який відбувається на основі порівняння образу професії з образом «Я» студента, і складається усвідомлення своєї тотожності з обраною професією, формується позитивне ставлення до себе як до суб'єкта справжньої навчально-професійної діяльності та майбутньої професійно-виробничої діяльності. Цей процес можна зобразити наступним чином (рис. 1):

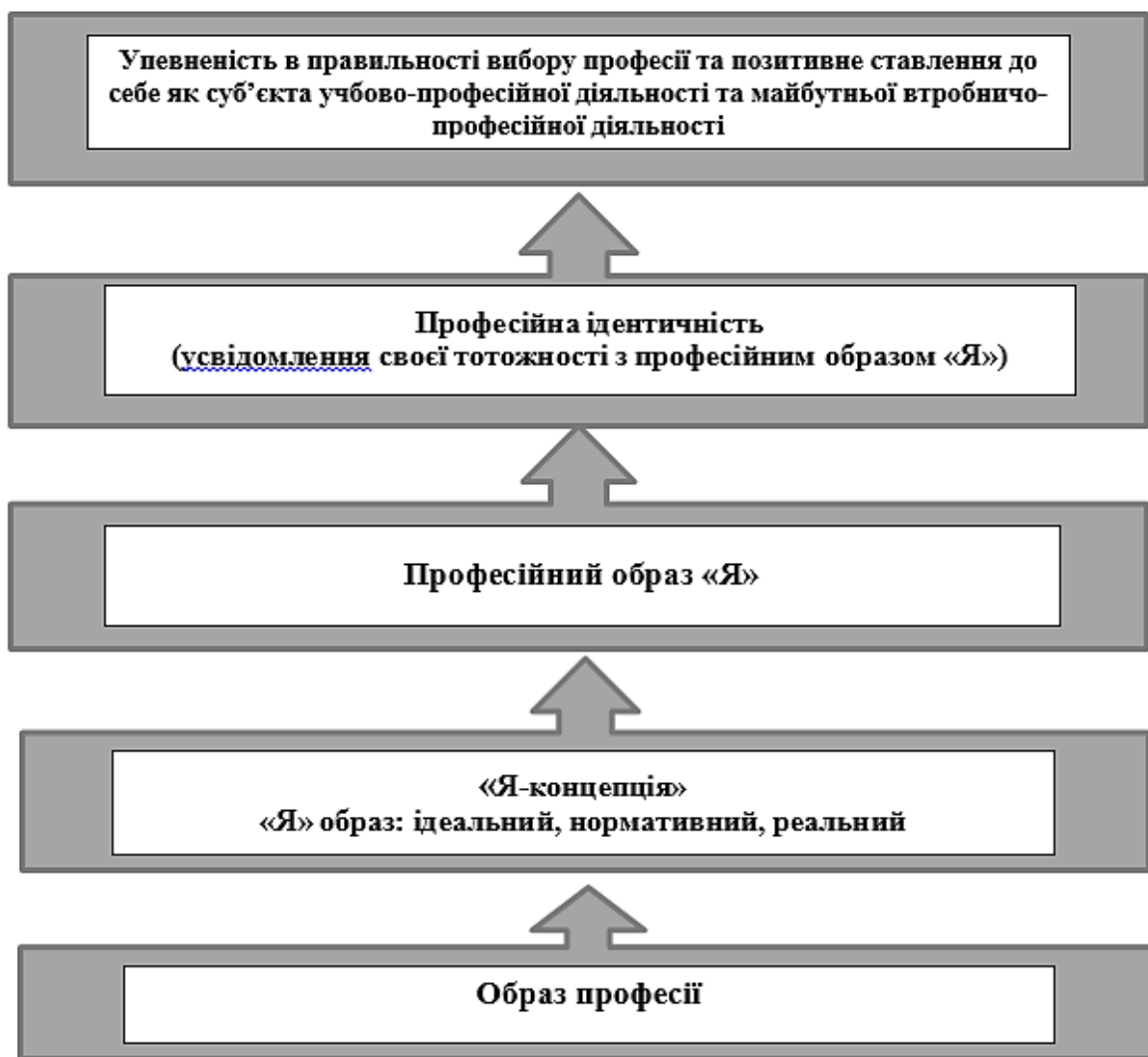

Рис.1 Процес формування професійної ідентичності за Г.Гарбузовою (Гарбузова, 2007)

На образ «Я-професійний» у вивченні професійної ідентичності посилався вчений Е. Зеер, він зазначав, що професійне становлення супроводжується особистісними змінами (кризами розвитку, стагнацією, деформацією), що обумовлює нерівність та перервність професійного розвитку (Зеер, 2005).

І. Кузьміна і В. Шпот виділяють наступні етапи формування структурних компонентів професійної ідентичності:

- 1) етап навчання у загальноосвітній школі: формування Я-образу, Я-концепції;
- 2) етап навчання у професійному учбовому закладі: формування позитивного образу професії та професійного ідеалу;

3) етап професійної діяльності: формування образу «Я-професіонал» і професійної кар'єри (Кузьміна, 2012).

Отже, внаслідок теоретичного аналізу проблеми розвитку професійної ідентичності та її структурних компонентів можемо зробити висновок про наступні компоненти: комунікативний, емоційно-вольовий та емпатійний. Ці компоненти взаємодіють між собою і формують ядро професійної ідентичності - образ «Я – професійний», який формує усвідомлення своєї тотожності з обраною професією, генерує позитивне ставлення до себе як до суб'єкта справжньої навчально-професійної діяльності та майбутньої професійно-виробничої діяльності.

Наступним нашим завданням є проаналізувати складовий компонент професійної ідентичності - образ «Я-професійний». Вчені С. Джанерьян, Б. Ясько в своїх працях дають визначення професійному образу «Я» - як усвідомлення й оцінка себе як представника певної професії.

Вивчення образу «Я-професіонал» В. Століним дає нам розуміння даного феномена як узагальнену систему уявлень суб'єкта про себе, що утворюється в результаті процесів усвідомлення себе в трьох системах, що взаємодоповнюються і взаємоперетинаються: 1) система професійної діяльності; 2) система професійного спілкування; 3) система особистісного розвитку. Автор говорить про відносну стійкість професійного образу Я, який періодично піддається коливанням через внутрішні або зовнішні чинники.

Ф. Свободний в своїх працях зазначає, що образ «Я-професійний» є певним утворенням в структурі Я-концепції особистості, він формується в процесі професіоналізації і є результатом відображення, усвідомлення та оцінювання самого себе як суб'єкта професійної діяльності та професійних відносин. Також автор виділяє три компоненти образу «Я-професіонал»: когнітивний (уявлення про професійні ролі, цінності, мотиви, внутрішні і зовнішні умови професійної діяльності), емоційний (відношення до себе як суб'єкта професійної діяльності, почуття професійної самоповаги, власної

цінності та позитивного ставлення до професійного «Я»), поведінковий (прийняття професійних вимог, професійної ролі та функції, дотримання професійних еталонів, норм і традицій) (Свободный, 2003).

Про образ «Я-професійний» як когнітивний компонент професійної Я-концепції, що включає в себе уявлення індивіда про власні професійно-важливі якості, уявлення про кар'єрні орієнтації та професійну діяльність, говорив А. Реан. Він виділяв дві складові професійної Я-концепції: реальну і ідеальну. Реальний професійний образ Я - це актуальне уявлення особистості про себе як про професіонала, а ідеальний професійний образ Я відповідає професійним бажанням та надіям. Автор наголошує на важливості формуванні образів «Я-професіонал», які забезпечують планування власного саморозвитку свої професійних якостей, мотивів і ціннісних орієнтацій, стилю і ефективності своєї роботи і кар'єри (Реан, 2002).

Аналізуючи дослідження вчених, ми можемо узагальнити та виділити основні етапи у формуванні позитивного образу «Я-професіонал» студентів:

1) формування ідеальної моделі «професіонал» завдяки професійним міжособистісним відносинам з викладачем (транслявання особистого і професійного досвіду викладачем).

2) зіставлення свого реального та ідеального образів «Я-професіонал» завдяки міжособистісних відносин у вигляді діалогу між викладачем та майбутнім спеціалістом

3) стимуляція особистісного зростання та професійного самовдосконалення для досягнення ідеального образу «Я-професіонал» майбутнім фахівцем.

Та все ж таки, ряд вчених наголошують на певній специфіці формування образу «Я-професійний» в залежності від обраної професії, адже кожній професії відповідає певний набір психологічних і фізичних якостей і відповідно успішність професійної діяльності залежить від рівня відповідності індивідуальних якостей вимогам професії. Так вчений С. Ренке в своїх працях наголошує на специфіці формування професійного образу «Я»

пов'язаній з змістом та вимогами майбутньої професії, з порівнянням образу професії з образом «Я» студента, для усвідомлення своєї тотожності з обраною професією та формуванням позитивного ставлення до себе як до суб'єкта справжньої освітньої діяльності та майбутньої професійної діяльності (Ренке, 2010).

Так, низка вчених досліджували образ «Я-професійний» та професійну Я-концепцію у студентів різних спеціальностей: медичних коледжів (К. Ушакова, 2018), факультетів фізичного виховання і спорту (В. Швидкий, 2007), психологів (С. Ренке, 2010) юристів (Р. Каламаж, 2010), рятувальників (О. Стельмах, 2016).

Дискусія. Аналіз наукових розвідок вказує на особливості формування образу «Я-професійний» у студентів різних спеціальностей, від якого залежить процес формування професіонала, входження в професійну спільноту, успішність опанування професійною діяльністю - це в свою чергу впливає на формування професійної ідентичності майбутніх фахівців. Специфіка формування образу «Я-професійний» пов'язана зі змістом та вимогами майбутньої професії та професійними компетентностями, які пред'являються до особистості фахівця відповідного профілю. Однак, поза увагою дослідників залишилися чимало професійних галузей (ІТ-сфера, кібербезпека, авіація, екстремальні професії та ін.), де успішне формування образу «Я-професійний» у майбутніх спеціалістів є вкрай важливим для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

Висновки. Внаслідок теоретичного аналізу проблеми розвитку професійної ідентичності та її структурних компонентів можемо зробити наступні висновки:

1) професійна ідентичність є динамічною системою, яка формується у процесі професійної освіти та активного розвитку професійної компетентності і впливає на ціннісно-смыслову сферу і удосконалення професійної майстерності майбутнього спеціаліста; виділено наступні

компоненти професійної ідентичності: комунікативний, емоційно-вольовий та емпатійний;

2) образ «Я-професійний» є складовим феноменом професійної ідентичності; він формує усвідомлення своєї totoжності з обраною професією, генерує позитивне ставлення до себе як до суб'єкта справжньої навчально-професійної діяльності та майбутньої професійно-виробничої діяльності;

3) специфіка формування образу «Я-професійний» пов'язана із змістом та вимогами майбутньої професії, з порівнянням образу професії з образом «Я» студента, для усвідомлення своєї totoжності з обраною професією та формуванням позитивного ставлення до себе як до суб'єкта справжньої освітньої діяльності та майбутньої професійної діяльності.

Враховуючи актуальність зазначеної проблеми та недостатність розроблення теоретичних і прикладних аспектів становлення образу «Я-професійного» у майбутніх фахівців авіаційної галузі, це і буде предметом наших подальших наукових пошуків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Гарбузова, Г. В. (2007). Процесс формирования профессиональной идентичности студентов. Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Аспирантские тетради. Санкт-Петербург, 18 (44), 340–344.

Зеер, Е. Ф. (2012). Психология профессий. Фонд «Мир», 228-311.

Кузьміна, І. П. (2012). Професійна ідентичність майбутніх фахівців. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 1, 102-106.

Лукіячук, А.М. (2020). Психологічні основи професійного становлення та розвитку особистості майбутнього кваліфікованого робітника: навчально-методичний посібник.. Вид 2-ге, поробл. доповн, Біла Церква : БІНПО, 139.

Про вищу освіту: Закон України (2002). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page>

Реан, А. А. (2002). Психология человека от рождения до смерти. СПб.: Прайм-Евроник. 456.

Свободный, Ф. К.(2003). «Профессиональный Я-образ» сотрудника органов внутренних дел. Ежегодник российского психолог. общест. Мат-лы 3-го Всерос. съезда психологов. Спб.: 7, 72–76.

Шнейдер, Л. Б. (2004). Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг. Изд-во “МОДЭК”, 600.

Marcia, J. E. (1975). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*. 3, 551–558.

Marcia, J. E. (1980). Identity in Adolescence. *Handbook of Adolescent Psychology* (Ed. by J. Adelson). New York: John Wiley & Sons, 159–187.

Waterman, A. S. (1992). Identity as an Aspect of Optimal Psychological Functioning. *Adolescent Identity Formation*, Sage Publications, Inc. 50–72.

REFERENCES

Harbuzova, H. V. (2007). Protsess formyrovanyia professyonalnoy ydentychnosti studentov [The process of forming the professional identity of students.] *Yzvestyia Rossyyskoho hosudarstvennoho pedahohycheskoho unyversyteta ym. A. Y. Hertsenyia. Aspyrantskye tetrydy*. Sankt-Peterburh, 18 (44), 340–344.

Zeer, E. F. (2012). Psykholohyia professyŷ [Psychology of professions]. *Fond «Myr»*, 228-311.

Kuzmina, I. P. (2012). Profesiŷna ydentychnist maŷbutnykh fakhivtsiv [Professional identity of future specialists]. *VISNYK NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*. 1, 102-106.

Lukiianchuk, A.M. (2020). Psykholohichni osnovy profesiinoho stanovlennia ta rozvytku osobystosti maibutnoho kvalifikovanoho robitnyka: navchalno-metodychnyi posibnyk [Psychological foundations of professional formation and personality development of a future skilled worker: educational and methodological manual]. *Vyd 2-he, porobl. dopovn*, Bila Tserkva : BINPO, 139.

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukraŷny (2002). [On higher education: Law of Ukraine]. [Elektronnyŷ resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page>

Rean, A. A. (2002). Psykholohyia cheloveka ot rozhdenyia do smerty [Human psychology from birth to death]. SPb.: Praŷm-Evroznak. 456.

Svobodnyi, F.K. (2003). «Professiionalnyi Ya-obraz» sotrudnyka orhanov vnutrennykh del [“Professional I-image” of an emplo of the internal affairs bodies]. *Ezhehodnyk rossiyskoho psykholoh. obshchest. Mat-1 3-ho Vseros. sezda psykholohov*. Spb.: 7, 72–76.

Shneider, L. B. (2004). Professiionalnaia ydentychnost: teoryia, eksperyment, trenynh [Professional identity: theory, experiment, training]. *Yzd-vo “МОДЭК”*, 600.

Marcia, J. E. (1975). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*. 3, 551–558.

Marcia, J. E. (1980). Identity in Adolescence. *Handbook of Adolescent Psychology* (Ed. by J. Adelson). New York: John Wiley & Sons. 159–187.

Waterman, A. S. (1992). Identity as an Aspect of Optimal Psychological Functioning. *Adolescent Identity Formation*, Sage Publications, Inc. 50–72.

M. Patrul

**"PROFESSIONAL SELF-IMAGE" AS A COMPONENT OF THE
PROFESSIONAL IDENTITY OF THE FUTURE SPECIALIST**

Abstract

The content of the article analyzes and summarizes scientific research on issues of professional identity. The scientific positions of domestic and foreign scientists regarding the structural components and features of the formation of professional identity are outlined. The concept of the image "Professional self" is singled out as a constituent phenomenon of professional identity.

***The purpose of the study** is the theoretical substantiation of the concept of the image "I-professional" as a component of the professional identity of future specialists. The goal is produced by the need to prepare a competitive future specialist, where a special place is occupied by the aspect of the formation of the "I-professional" image - the awareness and evaluation of oneself as a representative of a certain profession, which corresponds to a set of professionally significant qualities, which subsequently affects the formation of a professional identity, which is essential an aspect of a person's self-knowledge in the relevant field of activity.*

***The research procedure** involved the use of analysis, synthesis, generalization, bibliographic and comparative methods in order to identify the fundamental essential characteristics of the phenomenon under study. At the level of such methodological systematicity, the constituent components of professional identity are singled out: communicative, emotional-volitional and empathic. Attention is focused on the main system-forming phenomenon of professional identity - the image of "I-professional". It is problematized that the formation of the phenomenon of the "I-professional" image is directly related to the content and requirements of the future profession. **The result of the study** was the ascertainment of the significance of the phenomenon of the professional identity of future specialists under investigation, which is formed on the basis of the positive formation of the image of the "I-professional", which, in turn, is produced on the basis of the comparison of the image of the profession with the image of the "I" of the student, and the awareness of one's identity is formed with the chosen profession, a positive attitude towards oneself as a subject of real educational and professional activity and future professional and industrial activity is formed.*

***The conclusions** summarize the phenomenological significance of the "I-professional" image in the formation of the professional identity of the future specialist. It is concluded that the process of becoming a professional, the success of mastering professional activities, and entering a professional community depends on the level of formation of the "I-professional" image. A conclusion was made about the specifics of the formation of the "I-professional" image related to the content and requirements of the future profession.*

***Key words:** identity; professional identity; image «I am professional»; future specialists; components; formation of professional identity.*